

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68 hallituksen esityksen johdosta vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 9 päivänä joulukuuta 1991 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 199.

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Anja Kairisalo sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Paavo Kytömäki ja finanssisihteeri Hannu Jokinen valtiovarainministeriöstä, apulaisjohtaja Mirjami Laitinen verohallituksesta, osastopäällikkö Antti Arola ja toimistopäällikkö Hannu Häyry Kansaneläkelaitoksesta, osastopäällikkö Mikko Hurmalainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, johtaja Harri Koulumies Suomen Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Helena Pentti Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, suunnittelupäällikkö Olli Saariaho Akava ry:stä, tutkimuspäällikkö Matti Koivisto Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, talouspoliittinen sihteeri Martti Luukko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, lakimies Pasi Pönkä Suomen Kaupunkiliitosta, osastopäällikkö Olli Kerola Suomen Kunnallislitosta, apulaisjohtaja Christel von Martens Finlands svenska kommunförbundista, osastopäällikkö Vesa Korpela Veronmaksajain Keskusliitosta, ennustepäällikkö Tarmo Valkonen Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksesta, vanhempi tutkija Tuovi Allén Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta, johtaja Mikael Ingberg Pellervon taloudellisesta tutkimuslaitoksesta sekä yliopiston lehtori Pentti Rönkkö.

1. Aloitteiden käsittely

Valiokunta on käsitellyt tässä yhteydessä eduskunnan valiokuntaan 19 päivänä marraskuuta 1991 lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 91 laeiksi vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevista säännöksistä.

Valiokunta on tässä yhteydessä käsitellyt kaikki työntekijän ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevat valtiovarainvaliokuntaan lähetetyt toivomusaloitteet. Valiokunta on siten käsitellyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 7 päivänä kesäkuuta 1991 lähetetyt kuluven vuoden valtiopäiviltä olevat seuraavat toivomusaloitteet:

— ed. Ala-Nissilän toivomusaloitteen n:o 66 sosiaalikulustannusten perintäperusteiden palkkasidonnaisuuden vähentämisestä,

— ed. Astalan ym. toivomusaloitteen n:o 79 kuntien ja kuntainliittojen maksamien sosiaaliturvamaksujen alentamisesta,

— ed. Aulan ym. toivomusaloitteen n:o 80 työvoimavaltaisten pienyritysten aseman parantamisesta,

— ed. Jäätteenmäen ym. toivomusaloitteen n:o 89 pienyritysten välillisten työvoimakustannusten alentamisesta,

— ed. Laivorannan toivomusaloitteen n:o 108 palkkaperusteisten sosiaalikulujen perintäperusteiden muuttamisesta,

— ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 124 pienten ja keski suurten yritysten työvoimakustannusten huojentamisesta,

— ed. Mäkipään ym. toivomusaloitteen n:o 127 välillisten työvoimakustannusten viivästyisestä aiheutuvien seuraamusten päättämismenetelystä,

— ed. Ukkolan ym. toivomusaloitteen n:o 154 työnantajien sosiaaliturvamaksujen palkkaperusteisuudesta luopumisesta ja

— ed. Vehkaojan ym. toivomusaloitteen n:o 157 yritysten sosiaaliturvamaksujärjestelmän uudistamisesta.

2. Hallituksen esityksen sisältö

Hallituksen esitykseen sisältyy neljä lakiehdotusta; ehdotus laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, ehdotus vuodelta 1992 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta, ehdotus laiksi sairausvakuutuslain 59 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja ehdotus laiksi työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1992. Nämä lakiehdotukset sisältävät ehdotukset vuodelta 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi.

Yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvalta työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, ehdotetaan perittäväksi kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Kaikilta julkisoikeudellisilta työnantajilta, valtiolta, kunnilta ja seurakunnilta, perittäisiin kansaneläkevakuutusmaksua 3,95 prosenttia.

Yksityisen työnantajan ja valtion liikelaitoksen sairausvakuutusmaksun suuruudeksi ehdotetaan 0,45 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 30 päivän kesäkuuta 1992 välisenä aikana sekä 1,45 prosenttia 1 päivän heinäkuuta ja 31 päivän joulukuuta 1992 välisenä aikana. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntainliitolta perittäisiin sairausvakuutusmaksua 2,70 prosenttia. Kirkon ja sen seurakunnan sairausvakuutusmaksu olisi ehdotuksen mukaan 4,20 prosenttia.

Työnantajan lapsilisämaksua ei ehdotuksen mukaan perittäisi vuodelta 1992 kuten ei peritä myöskään kuluvulta vuodelta.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi ehdotuksen mukaan 2,20 penniä veroäyryltä kuitenkin siten, että se on 3,70 penniä veroäyryltä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta.

Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu ehdotetaan 3,05 penniksi veroäyryltä. Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksua ehdotetaan perittäväksi myös 63 vuotta täyttäneiltä sekä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeellä olevilta.

Kunnan osuutena kansaneläkelain mukaisten

lisäosien rahoitukseen perittäisiin ehdotuksen mukaan 0,98 penniä veroäyryltä kunnan säännönmukaisessa verotuksessa saamien veroäyriensä yhteismäärästä. Kansaneläkelaitoksen osuus lisämennoista olisi 67,0 prosenttia. Valtio vastaisi lisäosamenoista muilta osin. Sekä kansaneläke-rahaston vähimmäismäärää että sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärää koskevia säännöksiä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi siten, että kansaneläke-rahaston olisi oltava vähintään neljä prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista ja sairausvakuutusrahaston vähintään kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio turvaisi molempien rahastojen maksuvalmiuden.

3. Aloitteiden sisältö

Lakialoitteeseen n:o 91 sisältyvässä lakiehdotuksessa ehdotetaan hallituksen esityksestä poikkeavia muutosehdotuksia eräisiin hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin.

Käsitellyissä toivomusaloitteissa ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi käsiteltävinä oleviin lakeihin liittyviä toivomuksia sekä läheisesti näihin lakeihin liittyviin muihin seikkoihin liittyviä toivomuksia.

4. Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden asiallista hyväksymistä. Sosiaali- ja terveysministeriö on 9 päivänä joulukuuta 1991 päivätyllä valtiovarainvaliokuntaan lähettämällään kirjelmällä pyytänyt, että hallituksen esitykseen sisältyvä 3. lakiehdotus sisällytettäisiin kokonaisuudessaan 2. lakiehdotukseen. Valiokunta on tehnyt tätä tarkoittavat muutokset sanottuun 2. lakiehdotukseen, jolloin ehdotukseen sisältyvä 4. lakiehdotus on samalla muuttunut 3. lakiehdotukseksi.

Valiokunta on muuttanut 1. lakiehdotukseen sisältyvän 62 §:n 2 momentin viimeisessä virkkeessä olevan asetuksenantovaltuuden koskemaan vuotta 1992 eikä laissa erehdyksessä mainittua vuotta 1991.

Valiokunta toteaa, että ennakkoperinnän toimitamisesta vuonna 1992 ja siitä, miten korotetut maksut otetaan huomioon vuoden 1992

alkukuukausina, on tarkoitus sisällyttää säännökset vuoden 1992 veroasteikkolain voimaantulosäännökseen.

Käsitlemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettanut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 59 §:n 2 momentti ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60, 588/78) ja 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3, 5, 6 ja 59 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

62 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkeiden lisäosien kustannuksiin 0,98 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettua määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottami-

sesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin *osin* voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) on säädetty työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä. Tarkemmat säännökset kunnan tilityksestä vuodelta 1992 voidaan antaa asetuksella.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

vuodelta 1992 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 § (Uusi)

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1967 annetussa laissa (591/67) on säädetty valtion osuuden vähimmäismäärästä, valtion on vuonna 1992 suoritettava rahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenteri-

vuoden päättyessä on kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtion on vuonna 1992 suoritettava kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa 1/12 valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioidusta määrästä. Valtion osuuden suorittamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

4 §

(Kuten 3 § hallituksen esityksessä)

3.

Laki**työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1992**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esitykseen sisältyvän 4. lakiehdotuksen 1 ja 2 §)

(4. lakiehdotus *poist.*)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 91 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 66, 79, 80, 89, 108, 124, 127, 154 ja 157 hylättäisiin.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Tenhiälä, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Heikkinen, Huuhtanen, Hämäläinen, Jokiniemi, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Louvo, Luukkainen, Malm,

Mattila, Mäki-Hakola, Sasi, Savolainen, Tiuri ja Turunen sekä varajäsenet Ala-Nissilä, Apukka, Backman, Lahtinen (osittain) ja Savela (osittain).

Vastalauseita**I**

Me emme ole voineet hyväksyä sosiaaliturvamaksujärjestelmän muuttamista nyt ehdotetulla tavalla. Hallituksen tahtona on ollut toisaalta laman perusteella alentaa yritysten maksuja ja vastaavasti kerätä ihmisiltä yhä suuremmat maksut.

Tulopoliittisen ratkaisun jälkeen annettu aiempaa korkeampia maksuja merkitsevä ehdotus, jota valiokunnan enemmistö kannattaa, merkitsee verotuksen huomattavaa kiristymistä. Se alentaa voimakkaasti ostovoimaa. Jos palkansaajan tulot ovat tänä vuonna 100 000 mark-

kaa, sosiaaliturvamaksujen korotus ja muut verotusratkaisut merkitsevät sitä, että hänellä on ensi vuonna reaalisesti käytettävissään lähes 500 mk/kk:ssa vähemmän kuin tänä vuonna, vaikka laskelmassa on otettu huomioon myös arvioitu palkkaliukuma. Vastaavasti noin 50 000 markkaa vuodessa saavan eläkeläisen käytettävissä olevat reaalitytulot alenevat runsaat 200 mk/kk:ssa.

Valikoivasta elvyttämisestä luopuminen ja näin voimakas käytettävissä olevien reaalitytulosten alennus merkitsee, paitsi vaikeuksia monelle

työpaikkansa säilyttäneelle, työttömyyden voimakasta kasvua ensi vuonna niin, että pahimmillaan työttömänä on ensi vuonna noin 400 000 henkeä. Tuhansien ahdingon lisäksi myös tarpeettoman monta elinkelpoista yritystä ajautuu konkurssiin.

Hallituksen linja on ollut sarja virheitä, mikä johtuu paljolti siitä, että hallitukselle työttömät ovat yhdentekeviä. Hallitushan pitää työttömyyttä vain siksi ongelmana, että työllisyyslaki pakottaa lisäämään työllistämismenoja. ECU-kytkentä ja hallituksen tiukka deflaatiolinja

markan ulkoisen arvon tarkistuksen asemesta on ehtinyt vetää talouden toimeliaisuutta tarkoituksella alaspäin. Hallitus teki tahallaan työttömiä. Vastikään tapahtunut devalvaatio tuli vähintäänkin puoli vuotta liian myöhään, jotta ensi vuoden ongelmilta vältyttäisiin.

Emme ole voineet hyväksyä hallituksen esitystä. Hallituksen on annettava rakenteeltaan uudistettu esitys ja siksi ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1991

Asko Apukka

Timo Laaksonen

II

Hallitus esittää veronluonteisiin maksuihin, vakuutetun kansaneläkemaksuun sekä vakuutetun sairausvakuutusmaksuun rajuja korotuksia. Sen seurauksena kansalaisten tuloverorasitus nousee useita prosenttiyksikköjä ja Suomesta tulee ennätyskorkean verotuksen maa. Verotuksen kiristyminen alentaa käteen jäävää tuloa ja kansalaisten kulutuskysyntää, minkä seurauksena kansantalouden lamasta tulee entistä syvempi. Näin hallitus lamauttaa verojen korotuksilla taloutta sekä lisää työttömien määrää.

Emme hyväksy hallituksen esityksiä nostaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua sekä vakuutetun kansaneläkemaksua ylimääräisen veron muodossa. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu tulee säätää 1,70 pennin suuruiseksi veroäyriältä henkilöille, joiden veroäyrien määrä jää alle 80 000 vuodessa sekä 3,20 pennin suuruiseksi veroäyriältä henkilöillä, joiden veroäyrien määrä ylittää 80 000 vuodessa. Vakuutetun sairausvakuutusmaksuun on vakiintumassa kaksiporaisuus eli hallitus on tehnyt sairausvakuutusmaksusta lievästi progressiivisen. Lievempi sairausvakuutusmaksu alemmilla tuloluokilla merkitsee sitä, että progressiivisuus ulotetaan kaikkiin veroihin tai veronluonteisiin maksuihin. Tulonjaon oikeudenmukaisuus edellyttää progressiivista tuloverojärjestelmää, mutta se tulee toteuttaa säilyttämällä selvästi progressiivinen valtion tuloveroasteikko. Kaksiporainen sairausvakuutusmaksu lisää verohallinnon työtä ja monimutkaistaa verojärjestelmää.

Emme hyväksy hallituksen esitystä nostaa vakuutetun kansaneläkemaksu 1,55 pennistä veroäyriältä 3,05 penniin veroäyriältä. Kansaneläkemaksun korottaminen jopa 1,5 pennillä nostaa rajusti suhteellisten verojen osuutta tuloverotuksessa, joten korotus on todella suuri erityisesti pienituloisille. Vakuutetun kansaneläkemaksu tulee pitää vuonna 1992 samansuuruisena kuin tänä vuonna eli 1,55 penninä veroäyriältä.

Vakuutetun kansaneläkemaksu säädetään koskemaan myös eläkeläisiä. Tämä tarkoittaa samaa kuin että eläkeläisten kunnallisveroäyriä nostettaisiin 3,05 pennillä. Vakuutetun kansaneläkemaksun säätämisellä eläkeläisille ei ole mitään järkeviä perusteita, joten emme hyväksy hallituksen esitystä myöskään tältä osin.

Ehdotamme siis, että kansaneläkelain 5 ja 6 §:ään ei tehdä hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä esitettyjä muutoksia, vaan ne säilytetään sellaisina kuin ne ovat voimassa olevassa laissa.

Työnantajilta perittäviin kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuihin esitetään myös pieniä muutoksia, joista voi pitää myönteisenä kuntatyönantajalta perittävän sairausvakuutusmaksun alenemista samaan tasoon kuin valtiolta perittävä maksu.

Julkisoikeudellisilta työnantajilta perittävät maksut ovat kuitenkin edelleen korkeampia kuin yksityisiltä työnantajilta perittävät maksut. Koska sosiaaliturvamaksut vaikuttavat siihen, kannattaako esimerkiksi kuntien ostaa yksityi-

siltä palveluja vai tuottaa palvelut itse, on koh-
tuutonta periä julkisilta työnantajilta korkeam-
pia maksuja. Erisuuruiset sosiaaliturvamaksut
vääristävät täten yksityisen ja julkisen sektorin
välistä kilpailuasemaa. Mielestämme sosiaalitur-
vamaksujen suuruus tulisi yhtenäistää viimeis-
tään vaiheessa, jolloin uudistetaan kuntien val-
tionosuusjärjestelmä eli vuoden 1993 alussa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että valiokunnan mietintöön sisältyvä 3.
lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan
mietinnön mukaisesti, mutta 1. ja 2. laki-
ehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:*

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, (*poist.*), 59 §:n 2 momentti ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72) (*poist.*) ja 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Vakuutusmaksu on 1,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyriä.

6 §

(*Poist.*)

59 ja 62 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1992 maksetuista palkoista suoritetaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1992 toimitettavassa verotuksessa. Lain (*poist.*) 59 §:n 2 momentti ja 62 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 1992.

2.

Laki

vuodelta 1992 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), on säädetty vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, sanottu maksu on 1,70 penniä vakuutetulle vuodelta 1992 toimitettavassa kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyriä. Vakuutus-

maksu on kuitenkin 3,20 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä.

2—4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1991

Matti Luttinen
Jouni Backman

Pentti Lahti-Nuuttila
Lea Savolainen

Tuulikki Hämäläinen

Yhdyn oheiseen vastalauseeseen pykäliin tehtyjen muutosten osalta.

Hannele Luukkainen

EDUSKUNNAN
SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
11 päivänä joulukuuta 1991
Lausunto n:o 6

Valtiovarainvaliokunnalle

Valtiovarainvaliokunta on 10 päivänä joulukuuta 1991 pyytänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 199 vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina valtiovarainministeri Iiro Viinanen, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Paavo Kytömäki ja finanssineuvos Reino Niinivaara valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola ja toimistopäällikkö Hannu Häyry kansaneläkelaitoksesta, lakimies Pasi Pönkä Suomen Kaupunkiliitosta, osastopäällikkö Olli Kerola Suomen Kunnallislaitoksesta, apulaisosastopäällikkö Christel von Martens Finlands Svenska Kommunförbundista, taloussihteeri Pentti Nivala kirkkohallituksesta, varatuomari Mikko Hurmalainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, johtaja Harri Koulumies Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Helena Pentti Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, talouspoliittinen sihteeri Martti Luukko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, suunnittelupäällikkö Olli Saariaho Akavasta, tutkimuspäällikkö Matti Koivisto Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, jaostopäällikkö Kaarina Knuuti Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitosta, ennustepäällikkö Tarmo Valkonen Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksesta, vanhempi tutkimussihteeri Tuovi Allén Työväen Taloudellisesta Tutkimuslaitoksesta ja johtaja Mikael Ingberg Pellervon Taloudellisesta Tutkimuslaitoksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yksityistä työnantajalta ja valtion liikelaitoksista annettua lain mukaiselta liikelaitokselta perittäväksi kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia ennakkopeerinnän alaisen palkan määrästä vuonna 1992 ja sairausvakuutusmaksua 0,45 prosenttia vuoden ensimmäisen puoliskon ja 1,45 prosenttia vuo-

den jälkimmäisen puoliskon aikana. Julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkemaksua 3,95 prosenttia. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntainliitolta sairausvakuutusmaksua perittäisiin 2,70 prosenttia ja kirkolta ja sen seurakunnalta 4,20 prosenttia.

Työnantajan lapsilisämaksua ei vuodelta 1992 perittäisi.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi 2,20 penniä veroäyryltä ja 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta 3,70 penniä veroäyryltä. Kansaneläkevakuutusmaksu olisi 3,05 penniä veroäyryltä. Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksua perittäisiin myös 63 vuotta täyttäneeltä sekä työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeellä olevilta.

Kuntien osuus kansaneläkelain mukaisten lisäosien rahoitukseen olisi 0,98 penniä veroäyryltä kunnan säännönmukaisessa verotuksessa saamien veroäyrien yhteismäärästä. Kansaneläkelaitos vastaisi lisäosamenoista 67-prosenttisesti ja valtio muusta osasta. Kansaneläkerahaston vähimmäismäärää alennettaisiin väliaikaisesti siten, että rahaston olisi oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 4 prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio takaisi kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden. Sairausvakuutusrahaston valtion osuuden vähimmäismäärää koskevaa säännöstä alennettaisiin väliaikaisesti siten, että rahaston olisi oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio turvaisi maksuvalmiuden.

Lakiehdotukset liittyvät valtion vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitykseen ja ne on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Näin ollen valiokunta kunnioittavasti lausuntoon esittää,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ova ottaneet osaa varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori (osit-

tain), Hiltunen, Kauppinen, Kemppainen, Kuitinen, Nordman ja Puhakka sekä varajäsenet Morri, M. Pietikäinen ja Saari (osittain).

Eriävä mielipide

Maamme hallitus esittää kansaneläkemaksun korottamista 1,5 penniä äyriltä ja sairausvakuutusmaksun korotusta 0,5 penniä äyriltä alle 80 000 äyrin tuloissa ja sen ylittävältä osalta 1,5 penniä äyriltä. Käytännössä ehdotus merkitsee kaikkien tuloryhmien verotuksen selvää kiristymistä.

Hallituksen esityksen taustalla ei ole mitään eriarvoisuutta tasoittavaa sosiaalipoliittista pyrkimystä. Mielestäni kansaneläke-, sairausvakuutus- ja sosiaaliturvamaksuja ei tule käyttää

suhdannepolitiikan välineinä, vaan ao. maksuilla tulee rahoittaa niiden tarkoitusperän mukaiset menot, siten että kansaneläkelaitoksen rahoitus turvataan. Keinot, joilla sosiaaliturvan rahoituksesta vastaisivat työvaltaisten alojen työnantajien rinnalla muutkin alat, tulee pitkällä jännteellä kylläkin kartoittaa. Budjetin alijäämän rahoitukseen nykyisessä tilanteessa sopisivat parhaiten haittaverot, joista merkittävä osa kohdistuu devalvaatiosta hyötynneeseen teollisuuteen.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1991

Ulla Anttila